

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

CURRENT PROBLEMS OF COMBATING ECONOMIC CRIMINAL OFFENCES

Гончарук В.Л., д.філос. в гал. права,
доцент кафедри національної безпеки та кафедри управління фінансово-економічною безпекою
Міжрегіональна Академія управління персоналом

У статті головна увага спрямована на дослідження сучасних проблем протидії економічним кримінальним правопорушенням, які становлять одну з найбільших загроз для стабільності економічної системи держави. Економічні злочини, зокрема ухилення від сплати податків, корупція, відмивання коштів, шахрайство та розкрадання державних ресурсів, негативно позначаються на функціонуванні ринкових відносин. Разом з тим знижується інвестиційна привабливість країни, провокуючи зростання і поширення тіньової економіки та підриваючи довіри суспільства до органів державної влади.

Автор звертає увагу на сучасний стан протидії економічним злочинам, виокремлюючи основні прогалини у вітчизняному законодавстві та проблематику його застосування на практиці. Особливу увагу приділено аналізу ефективної діяльності правоохоронних і контролюючих органів у виявленні та розслідуванні економічних правопорушень. У статті наголошується, що одним із головних викликів пов'язаних з проблемами протидії економічним кримінальним правопорушенням, є різні злочинні схеми, які мають міжнародний характер, а відтак, потребують міжнародної співпраці та координації зусиль від державних органів.

В процесі дослідження запропоновано комплексний підхід до вирішення проблем, пов'язаних із протидією економічним кримінальним правопорушенням, куди входить вдосконалення законодавчої бази, впровадження сучасних інформаційних технологій для фінансового моніторингу, посилення відповідальності за вчинення економічних злочинів, а також підвищення рівня правової культури суспільства. Головна увага зосереджується на превентивних заходах, що спрямовані на запобігання економічним правопорушенням, а отже і на створенні умов для прозорості діяльності державних і приватних структур.

У статті окреслено перспективи розробки нових підходів до навчання фахівців у галузі економічної безпеки, з метою підвищення їх професійної компетентності у виявленні та протидії економічним злочинам. Автор вказує, що результати дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення політики економічної безпеки, розробки стратегій запобігання правопорушень в економічному секторі та зміцнення інституційної спроможності України у боротьбі з економічною злочинністю і відновленні інвестиційної привабливості.

Ключові слова: економічні злочини, корупція, тіньова економіка, інвестиційна вигода, фінансовий моніторинг, превентивні заходи.

The article focuses on the study of modern problems of combating economic criminal offenses, which pose one of the greatest threats to the stability of the state's economic system. Economic crimes, in particular tax evasion, corruption, money laundering, fraud and embezzlement of state resources, negatively affect the functioning of market relations. At the same time, the country's investment attractiveness decreases, provoking the growth and spread of the shadow economy and undermining public trust in state authorities.

The author draws attention to the current state of combating economic crimes, highlighting the main gaps in domestic legislation and the problems of its application in practice. Special attention is paid to the analysis of the effective activities of law enforcement and regulatory authorities in detecting and investigating economic offenses. The article emphasizes that one of the main challenges related to the problems of combating economic criminal offenses are various criminal schemes that are international in nature, and therefore require international cooperation and coordination of efforts from state bodies.

In the process of research, a comprehensive approach to solving problems related to combating economic criminal offenses is proposed, which includes improving the legislative framework, introducing modern information technologies for financial monitoring, strengthening responsibility for committing economic crimes, as well as increasing the level of legal culture of society. The main attention is focused on preventive measures aimed at preventing economic crimes, and therefore on creating conditions for the transparent activities of state and private structures.

The article outlines the prospects for developing new approaches to training specialists in the field of economic security, in order to increase their professional competence in detecting and combating economic crimes. The author indicates that the results of the study can be used to further improve economic security policy, develop strategies to prevent offenses in the economic sector, and strengthen Ukraine's institutional capacity to combat economic crime and restore investment attractiveness.

Key words: economic crimes, corruption, shadow economy, investment benefits, financial monitoring, preventive measures.

Постановка проблеми. Кримінальні правопорушення в економічному секторі є поширеним явищем, яке значно впливає на стабільність економічної системи, підриваючи ефективність функціонування ринкових відносин та довіру суспільства до державних інститутів. Такі правопорушення, як шахрайство, корупція, ухилення від сплати податків, відмивання коштів та інші економічні злочини, знижують економічну безпеку держави, її інвестиційну привабливість, створюючи нерівні умови для ведення бізнесу. Крім цього, вони сприяють поширенню тіньової економіки, яка призводить до втрат бюджетних надходжень і ускладнює реалізацію соціальних програм, які діють в державі.

Актуальність протидії економічним кримінальним правопорушенням зростає в умовах глобалізації економічних процесів, коли злочинні схеми стають більш складними та часто виходять за межі національних кордонів. Злочинність у економічному секторі вимагає удосконалення законодавчої та правоохоронної бази, впровадження новітніх технологій для боротьби з фінансовими злочинами. Враховуючи масштаб та складність проблеми,

необхідно розробляти комплексні стратегії для забезпечення стабільності економічної системи та захисту національних інтересів у міжнародному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання сучасних проблем протидії економічним кримінальним правопорушенням займалася низка вітчизняних науковців. Серед них необхідно виокремити праці Т. В. Барановської, Г. В. Вашек, Л. А. Парфентій, О. О. Додуров, Ю. Луценко, В. Гончарук, О. М. Рєзнік, С. Бугери, К. В. Юраєва та інших. Однак, незважаючи на напрацьоване, питання протидії кримінальним правопорушенням в економічній сфері потребує доопрацювання.

Метою дослідження полягає в комплексному дослідженні питання сучасних проблем протидії економічним кримінальним правопорушенням, визначенням основних чинників, які сприяють їх поширенню, та розробка практичних рекомендацій для підвищення ефективності боротьби з такими злочинами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічні кримінальні правопорушення є однією з найбільших загроз для економічної стабільності та національної

безпеки будь-якої держави. Злочини у цій сфері, зокрема корупція, ухилення від сплати податків, шахрайство та відмивання коштів, підривають довіру суспільства до державних інститутів, сприяють поширенню тіньової економіки та знижують ефективність реалізації соціально-економічної політики. Глобалізація економіки та активний розвиток цифрових технологій значно ускладнюють виявлення таких злочинів, а відтак, сприяє посиленню актуальності їх дослідження.

Україна, як держава, що знаходиться на етапі інтеграції до міжнародного економічного простору, зіштовхується з низкою викликів, пов'язаних першочергово з необхідністю удосконалення механізмів протидії економічним правопорушенням. Особливого значення набуває розробка комплексних заходів, спрямованих на попередження цих злочинів, удосконалення нормативно-правової бази та забезпечення прозорості діяльності державних інституцій. Необхідність дослідження визначається й потребою у посиленні міжнародного співробітництва та впровадженні сучасних технологій для боротьби з фінансовими злочинами.

Вітчизняна дослідниця Т. В. Барановська зазначає, що складність питання протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки важко осмислити, зважаючи на масштаби державної політики в цій сфері. Україна зацікавлена у розкритті злочинів, які завдають шкоди суспільству, руйнують економічні відносини, підривають довіру до державних інституцій, гальмують інвестиційний потік до країни [1]. Інша дослідниця Г. Вашека відзначає, що забезпечення економічної безпеки України та стримування дестабілізуючих чинників є невід'ємною складовою державної політики у сферах національної безпеки і оборони [2].

Науковець О. О. Додуров підкреслює, що активний розвиток ринкових відносин неминує призвів до зростання економічної злочинності, а також до оновлення та ускладнення її форм. Йдеться про суспільно небезпечні дії у сферах оподаткування, господарської діяльності, захисту прав кредиторів і споживачів, а також порушення принципів добросовісної конкуренції та приватизації. У зв'язку з цим, поряд із декриміналізацією, законодавець змушений був застосовувати інший інструмент кримінально-правової політики – криміналізацію [3].

Серед основних нормативно-правових актів у сфері національної безпеки та оборони чільне місце посідає Закон України «Про національну безпеку України» [4]. Відповідно до ч. 3 п. 2 ст. 3 Закону до фундаментальних національних інтересів України відносять в тому числі й сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення.

Безсумнівно, що сектор економіки вразливий до різного роду загроз зовнішнього світу. Серед потенційних загроз необхідно виокремити зовнішньоекономічні фактори, зокрема економічні санкції, коливання валютних курсів, глобальні фінансові кризи та зміни в міжнародних торгових потоках. Наведені фактори значно підривають стабільність та розвиток вітчизняної економіки, впливаючи на загальний розвиток держави і суспільства в цілому.

Проблема протидії кримінальним правопорушенням першочергово пов'язана із відсутністю фактично єдиного органу, який би повноцінно займався б питанням виявлення злочинів у сфері економіки та їх розслідування. При Міністерстві внутрішніх справ функціонують оперативні підрозділи, що займаються боротьбою з економічними злочинами, однак необхідність створення не профільних органів, а саме повноцінного органу, який би займався цим питанням – має глобальні масштаби [5].

Боротьбу з протидією кримінальним правопорушенням у економічному секторі в Україні покладено на органи правопорядку та прокуратуру. Однак в силу різних обста-

вин, ці функції виконуються неналежним чином, оскільки ознаки дається неналежне виконання органами своїх посадових обов'язків, відсутність належної взаємодії та координації між ними тощо. Частково це пов'язано з тим, що органи прокуратури позбулися деяких своїх функцій, зокрема нагляду за дотриманням законів органами досудового розслідування та наслідками масової «переатестації» прокурорів. Окреслена проблематика вплинула на виникнення кадрового вакууму, недостатньої підготовки співробітників прокуратури як в центрі так і на місцях, неналежна підготовка майбутніх працівників прокуратури, які на стадії досудового розслідування не мають належних знань та вмінь розслідування злочинів у сфері економіки. Особливою проблемою необхідно вказати недосконалість Кримінального процесуального кодексу України, норми якого обмежують ефективність здійснення протидії злочинам у економічному секторі.

Вітчизняний дослідник Ю. В. Луценко зазначає, що за сучасних умов реформування економічної та політичної систем суспільства, а також становлення правової держави, боротьба з корупційною злочинністю набуває особливої актуальності. Корупція завдає значної шкоди як суспільству, так і державі, негативно впливаючи на економіку, дестабілізуючи фінансово-кредитну систему та ускладнюючи криміногенну ситуацію [6, с. 80].

Вітчизняна дослідниця Л. А. Парфентій зазначає, що правоохоронні органи відіграють ключову роль у механізмі протидії економічним злочинам. Частина 1 статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [7], до правоохоронних органів належать органи прокуратури, Національної поліції, Служби безпеки України, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, а також інші організації, що виконують функції правозастосування або правової охорони [8, с. 132]. Інший дослідник О. М. Резнік зазначає, що до правоохоронних органів у сфері протидії економічним кримінальним правопорушенням слід віднести органи Національної поліції України, Службу безпеки України, підрозділи податкової міліції ДФС України та НАБУ [9, с. 138].

Науковець С. Бугера вказує, що злочинність у сфері економіки є негативним чинником, який гальмує розвиток держави. Разом з тим, автор наголошує, що ефективна протидія злочинності в Україні в сучасних умовах значною мірою залежить від своєчасності, повноти та якості розробки відповідної стратегії, а також подальшого створення програмного забезпечення у цій сфері, з урахуванням наявних внутрішніх і зовнішніх загроз. Розробка державних напрямків і програм у сфері протидії злочинності повинна здійснюватися безперервно, з урахуванням динамічності та наступності, незалежно від політичної ситуації чи змін уряду. Ці програми мають інтегруватися до загальних планів соціально-економічного розвитку країни [10, с. 246].

На нашу думку, економічну безпеку країни можна забезпечити лише шляхом ефективного правового та державного регулювання. Важливими завданнями будь-якої держави є моніторинг і прогнозування факторів, що загрожують стабільності національної економіки, виявлення потенційних загроз економічній безпеці та розробка заходів для їх запобігання. Забезпечення національних економічних інтересів потребує розробки та реалізації стратегічного курсу в галузі економічної безпеки, орієнтованого як на стабільне підвищення конкурентоспроможності економіки України, так і на поступове зміцнення її стійкості та захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз [11, с. 125].

Як наголошує К. В. Юртаєва, значні недоліки у врегулюванні економічних відносин, недостатній контроль у сфері державних закупівель, лобіювання інтересів окремих виробників, низька ефективність антикорупційних заходів та відсутність цілісної нормативно-правової бази для боротьби з економічною злочинністю зумовлюють неефективність поодиноких антикриміногенних дій у цій сфері. Встановлені елементи економічної злочинності необхідно враховувати в процесі розробки комплексної стратегії протидії цьому виду злочинності, що є важливим інструментом забезпечення економічної безпеки держави та покращення добробуту суспільства [12, с. 110].

Боротьба в економічній сфері під час реалізації державою зовнішньополітичних цілей має здійснюватися як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівні. На внутрішньому рівні сюди необхідно віднести забезпечення економічної стабільності, захист національних інтересів, зміцнення стратегічних галузей економіки та протидію внутрішнім загрозам. На зовнішньому рівні сюди необхідно віднести проведення політики, спрямованої на захист національної економіки від деструктивних дій інших держав, а також вжиття заходів для послаблення економіки конкурентів.

Досліджуючи сучасні проблеми протидії економічним кримінальним правопорушенням Д. З. Чайковський наголошує, що в умовах швидкого розвитку економіки а технологій економічна злочинність є надзвичайно актуальною та складною проблемою. Вона потребує уваги як правоохоронних структур так і правових механізмів її врегулювання. Протидія економічній злочинності виступає ключовим завданням, сприяючи забезпеченню стабільності економічного середовища та дотримання принципів справедливості. Аналіз національного та міжнародного досвіду відіграє важливу роль у визначенні шляхів удосконалення заходів, спрямованих на протидію економічній злочинності за сучасних умов.

Нині, економічна злочинність становить собою сукупність правопорушень та незаконних дій, спрямованих на отримання неправомірної вигоди в економічній сфері. Вона містить широкий спектр порушень, зокрема фінансових махінацій, корупції, підробки документів, легалізації незаконних доходів, фальсифікації товарів і послуг, а також інших дій, спрямованих на отримання прибутку у сфері бізнесу та економічної діяльності.

За сучасних умов економічна злочинність часто набуває високотехнологічного та глобального характеру, заручившись фінансовими, інформаційними та технічними інструментами для реалізації злочинних схем. Це створює серйозні виклики для правоохоронних органів і регуляторів, які зіштовхуються з необхідністю розробки ефективних напрямів боротьби, залучення сучасних технологій і посилення міжнародного співробітництва для протидії цьому явищу [13, с. 103].

Дослідник О. Г. Маркушин підкреслює, що за останній час в Україні спостерігається значна кількість правопорушень у сфері економічної діяльності. Зокрема, це приховування прибутків та ухилення від сплати податків, шахрайство з фінансовими ресурсами, яке здійснюють фінансові установи для отримання надприбутків. У валютній сфері фіксуються випадки приховування та скорочення продажу іноземної валюти з метою штучного зростання її вартості. Крім того, має місце штучне завищення цін на товари, медикаменти та послуги, а також виробництво неякісної чи небезпечної для здоров'я продукції [14, с. 55].

Вітчизняні дослідники наголошують, що проблеми протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки мають різний характер і сферу походження. Так, К. В. Малишев та О. О. Хробуст відзначають, що серед головних проблем у цьому секторі варто вказати на такі:

– недовіра суспільства до правоохоронної системи і державної влади, а відтак, і неефективність впроваджених реформ;

– політична корупція та відсутність політичної волі;
– неповномірність механізмів державної політики та державного управління в процесі реформування правоохоронної системи, а саме: кадрового, фінансового, інформаційного та матеріального тощо [15, с. 315].

Інша група дослідників В. В. Євдокимов та Д. О. Грицишен вказують на те, що серед існуючих проблем у сфері запобігання економічним злочинам варто виокремити такі:

– політична залежність правоохоронної системи, яка призводить до зниженої ефективності управління її функціональних та операційних процесів;

– недостатня інформованість суспільства про процеси реформування правоохоронної системи;

– відсутність належної комунікації між різними правоохоронними органами;

– правова база, що змінюється під впливом політичних сил, і веде до частих змін у законодавстві та прийнятті недосконалих законів;

– відсутність комплексного підходу до реформування;

– відсутність ефективної комунікації між центральними органами виконавчої влади, які здійснюють політику в різних сферах, пов'язаних з правоохоронною діяльністю;

– неадекватність структури правоохоронної системи.

– проблеми з фінансовим забезпеченням правоохоронних органів [16, с. 352].

Ще один дослідник А. П. Дикий виокремлює низку системних проблем у державній політиці запобігання та протидії економічній злочинності, серед яких:

1) політичну залежність процесу реформ від олігархічних структур, що підриває ефективність боротьби з економічною злочинністю;

2) неефективне ресурсне забезпечення органів, які здійснюють запобігання економічним злочинам;

3) низьку підготовку кадрів у цій сфері;

4) політизацію правоохоронної системи, яка призводить до відсутності комунікації та конфліктів між суб'єктами протидії економічним злочинам;

5) корупція у правоохоронних органах;

6) відсутність механізмів відповідальності за реалізацію реформ;

7) неефективна профілактика економічних злочинів;

8) низький рівень інформованості населення щодо шкоди економічних злочинів, що сприяє толерантності до них;

9) низька довіра громадян до правоохоронних органів та відсутність підтримки реформ [17, с. 61–62].

В процесі опрацьованого варто відзначити, що запобігання злочинам економічного характеру відзначається низкою проблем, вирішенням яких необхідно розпочати вже зараз. Пріоритетним напрямком наразі залишається перегляд чинного законодавства і впровадження норм, які б передбачали жорсткіші санкції за економічні злочини, зокрема у сферах фінансових махінацій, корупції та ухилення від сплати податків. Важливим є також усунення прогалин у нормативно-правовій базі, які дозволяють уникати відповідальності за такі правопорушення. Не менш актуальним є й забезпечення прозорості державних закупівель, моніторинг фінансових операцій та діяльність суб'єктів господарювання. Вирішення цих, та низки інших проблем потребує інтеграції сучасних технологій та знань з метою аналізу та виявлення економічних ризиків. Разом з тим, посилення міжнародної співпраці в боротьбі з фінансовими злочинами займає вагомe місце, скільки інтеграція до ЄС передбачає дотримання європейських стандартів у сфері запобігання та протидії злочинам, вчинених у економічному секторі. Зокрема, це стосується посилення контролю за транснаціональними фінансовими потоками, впровадження ефективних механізмів боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, а також забезпечення прозорості у веденні біз-

несу. Очікуємо, що співпраця з міжнародними організаціями сприятиме доступу до новітніх технологій, експертної підтримки та обміну інформацією, і тим самим значно підвищить ефективність національної системи фінансового контролю.

Таким чином, інтеграція до ЄС не лише сприяє гармонізації законодавства, але й стимулює формування надійної системи економічної безпеки на міжнародному рівні. Важливим аспектом є також підвищення професійного рівня кадрів правоохоронних органів, створення міжвідомчої взаємодії та розвиток антикорупційної культури в суспільстві. Лише комплексний підхід із залученням державних і громадських ресурсів дозволить ефективно протидіяти економічним правопорушенням і забезпечити стабільність економічного середовища, а також акумулює фінансові потоки на розвиток галузевого сектору економіки в країні, створить сприятливі умови для інвесторів та сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Важливим елементом такого підходу є впровадження інноваційних механізмів контролю, зокрема цифрових технологій, для моніторингу фінансових операцій та попередження правопорушень. Активна взаємодія між правоохоронними органами, бізнесом та громадськими організаціями забезпечить прозорість економічних процесів, зменшить корупційні ризики та сприятиме формуванню довіри суспільства до державних інституцій. В подальшому це дозволить створити ефективну систему

управління економічними ризиками, яка підтримуватиме сталий розвиток країни та забезпечуватиме добробут її громадян. Комплексний підхід до забезпечення економічної безпеки включає навчання фахівців, розвиток сучасних систем моніторингу та активну взаємодію між державними органами, бізнесом і громадськістю. Ефективна система запобігання економічним злочинам може бути створена лише спільними зусиллями всіх зацікавлених сторін. Такий підхід сприятиме сталому розвитку суспільства, забезпеченню його економічної безпеки та формуванню прозорого і стабільного економічного середовища.

Висновки з даного дослідження. Економічні злочини є серйозною загрозою для стабільності економічної системи та державної безпеки в цілому. Дослідження визначає основні прогалини у законодавстві та проблеми його застосування, а також акцентує увагу на необхідності підвищення ефективності роботи правоохоронних і контролюючих органів. Особливу увагу приділено викликам, пов'язаним із міжнародними злочинними схемами, які потребують посиленої міжнародної співпраці, акумуляції зусиль на національному рівні. Авторами наголошено на необхідності впровадження комплексного підходу, що включає вдосконалення законодавства, впровадження сучасних технологій, посилення відповідальності за злочини та превентивні заходи для створення прозорих і безпечних умов діяльності державних і приватних структур. Реалізація цих рекомендацій сприятиме зміцненню економічної безпеки та сталому розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська Т. В. Кримінальні правопорушення проти економічної системи: сутність та властивості. Академічні візії. № 14. 2022. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/474/429/433>.
2. Вашека Г. В. Запобігання та протидія правопорушенням, які впливають на функціонування економіки держави. Забезпечення економічної безпеки держави. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». Випуск 11. 2021.
3. Дудоров О. О. *Законодавство України* про кримінальну відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності – час визначитися зі стратегією. *Вісник Асоціації кримінального права України*. № 2(5). 2015. С. 215–263. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vakpr_2015_2_18
4. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21 червня 2018 р. (зі змінами) / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
5. Стан та проблеми протидії економічній злочинності на території України в 2020 році. *Naspravdi. Today*. № 9. 2021. URL: <https://naspravdi.today/uk/2021/09/26/stan-ta-problemy-protydii-ekonomichnij-zlochynnosti-na-terytorii-ukrainy-v-2020-rotsi/>.
6. Луценко Ю. В. Протидія злочинності в сучасних умовах. Соціально-правові студії. Випуск 1 (7). с. 79–84. С. 79–84. <https://pdfs.semanticscholar.org/039c/604aee399ff5e3a052f1b6196320058f3906.pdf>
7. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України № 3781-XII від 23 грудня 1993 р. (зі змінами) / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
8. Парфентій Л. А. Правоохоронні органи у сфері економічної безпеки: українські реалії та перспективи. *Право і безпека*. № 4(79). 2020. С. 130–136. URL: https://www.researchgate.net/publication/349559715_Pravoohoronni_organu_u_sferi_ekonomichnoi_bezpeki_ukrainski_realii_ta_perspektivi.
9. Резнік О. М. Рівні та напрями діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Право і Безпека*. 2017. № 4. С. 136–141.
10. Бугера С. Стратегічні підходи до протидії злочинності у сфері економіки для забезпечення економічної безпеки держави. *Підприємництво, господарство і право*. Випуск 8. 2020. С. 244–248. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/41.pdf>.
11. Гончарук В. Л. Вплив легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, на економічну сферу України в сучасних умовах. *Право.ua*. № 4. 2021. С. 124–130. https://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/12/124-_Goncharuk.pdf.
12. Юртаєва К. В. Сучасні тенденції економічної злочинності в Україні. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2 (19). С. 109–119. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3995>.
13. Чайковський Д. З. Запобігання економічній злочинності в умовах сучасності: актуальні питання. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 34 (73). № 6, 2023. С. 102–107. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/16.pdf.
14. Маркушин О. Г. Запобігання економічній злочинності як важливий напрямок діяльності правоохоронних органів в Україні. *Юридична наука*, № 6 (96). 2019. Том 2. С. 51–57.
15. Малишев К. В., Хробуст О. О. Ідентифікація причин, бар'єрів та наслідків реформування правоохоронної системи України. *Право та державне управління*. 2019. № 4. С. 313–320.
16. Євдокимов В. В., Грицишен Д. О. Криза правоохоронної системи України. Монографія. Житомир: Видавничий дім «Бук-друк», 2023. 584 с.
17. Дикий А. П. Системні проблеми державної політики запобігання та протидії економічній злочинності. *Інвестиції: практика та досвід*, № 3. 2023. С. 57–63.